



## بررسی تأثیر هوش مصنوعی بر ادبیات: چالش‌ها و فرصت‌ها

سیده فاطمه ثمرقندی

دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه گیلان

فیروز فاضلی

دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه گیلان

### چکیده

از اعصار گذشته، بشر برای حل بسیاری از مسائل به ساخت و ارتقا تکنولوژی روی آورده‌است. ارتباط بشر با تکنولوژی، یکی از پدیده‌های بارز در جوامع مدرن است که در طول چند دهه گذشته به شدت توسعه یافته‌است. تکنولوژی، به طور کلی به ابزارها، فناوری‌ها و روش‌هایی اشاره دارد که بشر می‌تواند با استفاده از آن‌ها مشکلات خود را حل کند و اهداف خود را بهبود بخشد. این ارتباطات به مرور زمان و با پیشرفت روز افزون علم، موجب تولید ابزارهای تکنولوژیکی بسیار، برای آسان تر شدن زندگی انسان‌ها شده‌است که در ابعاد گسترده‌ای در حیات روزمره ما حضور داشته و تأثیرات متعدد منفی و مثبتی را بر جوامع امروزی و نسل‌های آینده بشر دارد. یکی از این ابزارها که در سال‌های اخیر به عنوان یک دریچه جدید در علم ظهور کرده هوش مصنوعی است که به عنوان، توانایی یک سیستم برای پردازش صحیح داده‌های خارجی، یادگیری از همان داده‌ها، استفاده از آن دانش از طریق سازگاری و انعطاف‌پذیری برای دستیابی به اهداف و وظایف خاص، تعریف می‌شود. هوش مصنوعی در مدت زمان کوتاهی در همه زمینه‌های علمی و پژوهشی، حتی هنر و ادبیات وارد شده و مداوم در حال توسعه و تکامل است. این پیشرفت‌ها به شکلی جدید به عنوان هوش مصنوعی *خودا* در رشته‌های مختلف به‌ویژه در ادبیات و زبان‌شناسی تأثیرگذار بوده است. در این مقاله به بررسی تأثیرات این تکنولوژی بر ادبیات و معایب و مزایای استفاده از آن و همچنین چالش‌ها و راهکارهای آن با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی می‌پردازیم.

### واژگان کلیدی:

هوش مصنوعی، ادبیات، نوآوری ادبی، ژانر ادبی، ادبیات دیجیتال

## مقدمه

ادبیات در طول تاریخ و در تمام جوامع با وجود تفاوت‌ها، به صورت دائمی و به‌عنوان یک راه برای انتقال دانش، تاریخ، فرهنگ و هویت ملی مورد توجه بوده‌است. در برخی موارد، ادبیات همچنین به عنوان یک ابزار برای مبارزه با ستم و سلطه، بیان نظرات سیاسی و اجتماعی و ایجاد تغییر اجتماعی استفاده می‌شود. در طول دوران ادبیات برای طرح و درک بهتر مشکلات و مسائل بشر در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و ... و یا حتی بیان مشکلات احساسی، درونی و یا روحانی افراد یاری فراوانی رسانده‌است و به‌همین دلیل همیشه جزو علوم با اهمیت و ضروری هر ملتی محسوب می‌شود. به هر اثر مکتوب، ادب یا ادبیات می‌گویند، البته از این واژه برای سخنی که از حد سخنان عادی، برتر و والاتر بوده و دارای کلمات زیباتر بوده که مردم آن سخنان را در میان خود، ضبط و نقل کرده‌اند و از خواندن و شنیدن آن‌ها دگرگون گشته و احساس غم، شادی یا لذت می‌کنند استفاده می‌شود (زرین کوب، ۱۳۷۴: ۲۵). ادبیات بیان هرچه زیباتر، رساتر و قابل فهم‌تر مضمون‌ها و مطالب با اهمیت هستی و زندگی است که این بیان مطلوب نوعی از توانایی محسوب می‌گردد که همه افراد از آن برخوردار نیستند.

بشر دارای دو نوع توانایی هستند: جسمی و شناختی. در طول دوران تکنولوژیکی بعد از انقلاب صنعتی، دستگاه‌های صنعتی عمدتاً از طریق توانایی‌های صرفاً جسمی با انسان‌ها رقابت می‌کردند، درحالی که انسان‌ها از نظر شناختی برتری عظیمی نسبت به دستگاه‌ها داشتند. به موازات این که کارهای دستی در کشاورزی و صنعت، اتوماتیک می‌شدند، کارهای خدماتی جدیدی ظهور می‌یافت که مستلزم انواعی از مهارت‌های شناختی بود، که فقط انسان‌ها از آنها برخوردار بودند. این‌ها مهارت‌هایی بودند از قبیل آموزش، تحلیل، ارتباطات متقابل و بیش از هرچیز درک احساسات انسانی. امروزه سرعت پیشرفت علم، ابزارهایی خلق و اختراع کرده که در حوزه‌های بیشتری از توانایی با انسان‌ها برابری می‌کنند. یکی از این محصولات، فناوری مدرن هوش مصنوعی است که در حال حاضر در عرصه‌های هرچه بیشتری از این مهارت‌ها از انسان‌ها پیشی می‌گیرد، از جمله در درک احساسات انسانی (Harari, 2018). در عصر دیجیتال، هوش مصنوعی (AI) توانسته‌است وارد جنبه‌های گوناگون زندگی انسان شود. یکی از حوزه‌هایی که حضور هوش مصنوعی در آن جلب توجه کرده‌است، دنیای ادبیات است. این مقاله به بررسی ارتباط میان هوش مصنوعی و ادبیات می‌پردازد و تأثیرات مثبت و منفی این تعامل را تحلیل می‌کند.

در سالهای اخیر و با رشد سریع و روزافزون تکنولوژی هوش مصنوعی، توجه دانشمندان و پژوهشگران حوزه‌های گوناگون به این رویداد جدید و تأثیرات استفاده از آن در همه زمینه‌های علمی، همچنین سرعت فراگیری آن در جوامع غیرعلمی جلب شده‌است. در همین راستا پژوهش‌های متعددی در کشورهای مختلف در بخش‌های علمی زیادی در خصوص این تکنولوژی نوظهور صورت گرفته‌است. در کشور ما نیز محققین در رشته‌های مختلف به تحلیل این تکنولوژی پرداخته و راهکارها و چالش‌های استفاده از آن در زمینه‌های مرتبط را بررسی نموده‌اند. با توجه به اینکه زبان اصلی‌ترین راه ارتباطی جوامع انسانی و به طبع آن جوامع ماشینی-انسانی امروز است، ضرورت بررسی تأثیر این تکنولوژی بر زبان و در درجه بالاتر آن ادبیات بسیار با اهمیت می‌نماید. اما با توجه به این مهم، در زمینه تأثیرات هوش مصنوعی بر روی ادبیات، تاکنون تحقیقی صورت نگرفته‌است. تنها در مورد تأثیر هوش مصنوعی در آموزش زبان فارسی و تلفیق این دو، مقالاتی همایشی در پنجمین همایش بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی و پانزدهمین همایش ملی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی صورت پذیرفت.

هدف از نگارش این مقاله بیان کارکردهای هوش مصنوعی در ادبیات، توصیف انواع و چگونگی به کارگیری آن در ادبیات، تبیین علل گرایش افراد به استفاده از این تکنولوژی در نوشتن انواع آثار ادبی می‌باشد.

این مقاله بر آن است تا به پرسش‌های زیر پاسخ دهد:

- هوش مصنوعی در ادبیات چه کارکردهایی دارد؟
- مزایا و معایب استفاده از آن در ادبیات چیست؟
- چه عواملی موجب گرایش افراد برای استفاده از هوش مصنوعی در نگارش انواع آثار ادبی شده است؟

- آثار تولید شده توسط هوش مصنوعی تا چه حد قدرت تاثیرگذاری بر روی خوانندگان را خواهد داشت؟
- اثرات مثبت و منفی استفاده از این ابزار در حوزه ادبیات چیست؟

## روش تحقیق

با توجه به اینکه موضوع این مقاله درباره فناوری نوین هوش مصنوعی است. در حال حاضر اطلاعات مفید جهت شناخت و تجربه استفاده از آن در حوزه ادبیات بسیار محدود است. ما در این مقاله قصد داریم با رویکردی توصیفی-تحلیلی و به روش اسنادی به بررسی تأثیرات هوش مصنوعی بر ادبیات، چالش‌های موجود در این مسیر و همچنین راهکارهای موثر رفع این چالش‌ها بپردازیم.

## تاریخچه هوش مصنوعی

ایده ساخت ماشین‌هایی که بتوانند مانند انسان‌ها فکر کنند و عمل کنند، قدمتی طولانی دارد. در افسانه‌های یونان باستان، از موجوداتی به نام «گولم» نام برده شده که از خاک و گل ساخته شده بودند و با نوعی جادو زنده می‌شدند. در داستان‌های علمی تخیلی قرن بیستم نیز، ربات‌های هوشمندی به تصویر کشیده شده‌اند که می‌توانند با انسان‌ها رقابت کنند. با این حال، تاریخچه هوش مصنوعی به عنوان یک علم و دانش، به قرن بیستم باز می‌گردد. «هوش مصنوعی در دهه ۱۹۵۰ میلادی به عنوان یک رشته دانشگاهی تأسیس شد اما بیش از نیم قرن شاخه علمی ناشناخته‌ای با علاقه علمی محدود باقی ماند» (امین حاجی‌وند و دیگران، ۱۴۰۲: ۷۵). در سال ۱۹۵۶، جان مک‌کارتی، دانشمند آمریکایی، اصطلاح «هوش مصنوعی» را ابداع کرد و کنفرانسی در کالج دارتموث برگزار کرد که به عنوان «کنفرانس دارتموث» شناخته می‌شود. این کنفرانس نقطه عطفی در تاریخ هوش مصنوعی بود و باعث شد که این علم به سرعت رشد کند. در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، پیشرفت‌های زیادی در زمینه هوش مصنوعی حاصل شد. در این دوره، سیستم‌های خبره‌ای طراحی شدند که می‌توانستند در زمینه‌های مختلف، مانند پزشکی، مهندسی و قانون، تصمیم‌گیری‌های هوشمندانه‌ای انجام دهند. همچنین، در این دوره، اولین ربات‌های صنعتی وارد بازار شدند. در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰، پیشرفت‌های چشمگیری در زمینه پردازش زبان طبیعی و یادگیری ماشین حاصل شد. این پیشرفت‌ها باعث شد که هوش مصنوعی به حوزه‌های جدیدی، مانند اینترنت و تجارت الکترونیک، نفوذ کند. در دهه‌های ۲۰۰۰ و ۲۰۱۰، هوش مصنوعی به سرعت وارد زندگی روزمره بشر شد. امروزه هوش مصنوعی در طیف گسترده‌ای از محصولات و خدمات، مانند تلفن‌های هوشمند، تلویزیون‌های هوشمند، اتومبیل‌های خودران و شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌شود.

هوش مصنوعی، یک فناوری نوظهور است که در سال‌های اخیر، به سرعت در حال رشد و توسعه بوده‌است و توانایی انجام وظایفی را دارد که برای انسان‌ها دشوار یا غیرممکن است. این فناوری، پتانسیل زیادی برای بهبود زندگی انسان‌ها در زمینه‌های مختلف دارد و به توانایی ماشین‌ها برای تحلیل و فهم دنیای اطرافشان و انجام عملیات هوشمندانه توجه دارد. به طور متداول، هوش مصنوعی معمولاً به دستاوردهای فناوری مبتنی بر کامپیوتر که به منظور تقلید از عملکرد انسان در تصمیم‌گیری و حل مسائل پیچیده طراحی شده‌اند، اشاره می‌کند.

## انواع هوش مصنوعی

هوش مصنوعی را می‌توان به انواع مختلفی تقسیم کرد. یکی از مهم‌ترین آن‌ها، تقسیم آن بر اساس سطح هوش مصنوعی است که از این لحاظ به سه سطح تقسیم می‌شود:

- هوش مصنوعی ضعیف: که توانایی انجام وظایفی را دارد که برای انسان‌ها آسان است، مانند بازی شطرنج یا حل مسائل ریاضی.
  - هوش مصنوعی قوی: که توانایی انجام وظایف دشوار انسان را داراست، مانند تشخیص چهره یا ترجمه زبان‌ها.
  - هوش مصنوعی عمومی: این نوع هوش مصنوعی، می‌تواند مانند انسان فکر کند و عمل کند (Russell&Norvig, 2003).
- از دیگر تقسیم‌بندی‌های هوش مصنوعی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- هوش مصنوعی مبتنی بر دانش، هوش مصنوعی مبتنی بر یادگیری، هوش مصنوعی توزیع شده (Mitchell, 1997).

## مزایا و معایب

ظهور هوش مصنوعی در عرصه زندگی انسان‌ها، مزایای زیادی دارد. مانند:

- افزایش بهره‌وری و کارایی، در کارهایی مانند تولید، خدمات، مدیریت و ... .
  - بهبود کیفیت زندگی اجتماعی در زمینه‌های مختلف مانند سلامت، آموزش و حمل‌ونقل.
  - حل مشکلات پیچیده، به عنوان مثال، هوش مصنوعی می‌تواند در توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر، پیش‌بینی تغییرات آب‌وهوایی و مقابله با تغییرات اقلیمی و تبیین برنامه‌ای صحیح برای این مشکلات به بشر یاری رساند (Brynjolfsson & McAfee, 2014).
- در رابطه با معایب استفاده از هوش مصنوعی در زندگی انسان‌ها، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- از دست دادن شغل‌ها: به این دلیل که هوش مصنوعی و رباتیک می‌توانند در برخی صنایع جایگزین انسان شوند. این ممکن است منجر به بیکاری و عدم استفاده از توانمندی‌های انسانی شود.
  - همگون‌سازی واکنش‌ها و تصمیم‌گیری‌ها: هوش مصنوعی براساس الگوریتم‌های خود به تصمیم‌گیری برای انتخاب‌های افراد می‌پردازد و برخی از افراد ممکن است با اعتماد به هوش مصنوعی، توانایی تصمیم‌گیری خود را از دست بدهند. همچنین، این می‌تواند منجر به همگون‌سازی واکنش‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در افراد شود.
  - رخداد خطاها: هوش مصنوعی هنوز در مقایسه با هوش انسانی، در فهمیدن و تعبیر اطلاعات و درک متنوعی از جهان ناکام است. این می‌تواند منجر به رخداد خطاهایی در تصمیم‌گیری‌ها و عملکرد هوش مصنوعی باشد که به نتایج غیرقابل پیش‌بینی و ناخواسته منجر می‌شود.
  - مسئولیت‌پذیری و اخلاق: هوش مصنوعی قادر به انجام فعالیت‌هایی است که مسئولیت اخلاقی در پی داشته باشند. در این صورت، مسئولیت و عواقب احتمالی حاصل از اقدامات هوش مصنوعی بر عهده انسان است (Harari, 2018).

## تاثیر هوش مصنوعی بر ادبیات

در قرن حاضر که دنیا در پیچیدگی و در هم تنیدگی کاملی از علم و فناوری قرار دارد و همه جوانب زندگی بشر را تحت الشعاع قرار داده‌است. تاثیرات هوش مصنوعی بر ادبیات شامل ایجاد آثار ادبی جدید، تغییر در شیوه‌های خلق، فرم و حتی تغییر در مفهوم خلاقیت است. الگوریتم‌های هوش مصنوعی با داده‌ها و اطلاعاتی که از هنرهای موجود دارند شروع به تحلیل و بررسی می‌کنند. الگوریتم‌های یادگیری عمیق (دیپ لرنینگ) سبک‌های هنری مختلف را با بررسی هزاران اثر تحلیل می‌کنند. این فرایند در همین حال که به تولید آثار هنری جدید کمک و مرزهای خلاقیت انسانی را جابجا کرده، دلواپسی‌هایی را نیز به وجود آورده

است. هنرمندان منتقد هوش مصنوعی نگرانند که این تکنولوژی مفاهیم بنیادینی چون خلاقیت و واقع‌نمایی‌های ماهوی در هنر را تنزل دهد. در آن سو موافقان استفاده از هوش مصنوعی معتقدند این تکنولوژی نه تنها منجر به شکوفایی خلاقیت می‌شود، که اساساً مفهوم خلاقیت را از نو تعریف می‌کند. به عنوان مثال در زمینه ادبیات، هوش مصنوعی می‌تواند به نویسندگان در فرآیند نوشتن و همچنین تولید محتوا کمک کند. یک رمان‌نویس می‌تواند از نرم‌افزارهایی که مبتنی بر تکنولوژی هوش مصنوعی هستند در شکل‌دهی خط داستانی، دیالوگ‌ها و پردازش شخصیت‌ها کمک بگیرد و برای ویرایش و اصلاح نوشته‌ها از آنها استفاده کند.

زمانی ادبیات به عنوان بیان منحصر به فرد خلاقیت در انسان‌ها در نظر گرفته می‌شد و تصور اینکه روزی بتوان این جنبه را در بیرون از انسان‌ها پیدا کرد، دشوار بود؛ اما ظهور هوش مصنوعی جوامع انسانی را با تحولات چشمگیر به ویژه در بخش روزنامه‌نگاری و دنیای نشر روبه‌رو کرده‌است. توسعه هوش مصنوعی در ادبیات، به آزمایش‌های اولیه ساخت و تولید متن بازمی‌گردد. زمانی کامپیوترها دسته‌ای از کلمات نامنسجم را که فاقد عمق کلام انسان بودند تولید می‌کردند. با این حال همین شروع ضعیف بود که پایه و اساس تغییرات عمیق‌تر و گسترده‌تر را فراهم کرد. در اوایل قرن بیست و یکم تاثیر هوش مصنوعی بر هنرهای ادبی محدود به کارهایی مثل تولید متن‌های مخصوص بازاریابی و نوشتن مقاله‌های جدید بود که در نوع خود کارآمد بود اما فاصله‌ی زیادی با خلاقیت حاکم بر دنیای شعر و داستان‌نویسی داشت.

همچون سایر حوزه‌های زندگی انسان‌ها، هوش مصنوعی تأثیرات مختلفی بر ادبیات نیز در اکثر کشورهای دنیا داشته است. مانند گسترش دسترسی به ادبیات؛ به این صورت که می‌تواند برای ترجمه متن ادبی از یک زبان به زبان دیگر استفاده شود. این امر می‌تواند برای افراد بیشتری در سراسر جهان امکان دسترسی به ادبیات معاصر را فراهم کند. هوش مصنوعی می‌تواند به تقویت آموزش ادبیات کمک کند. به عنوان مثال می‌تواند برای تجزیه و تحلیل متن ادبی جهت شناسایی الگوها، مضامین و موضوعات استفاده شود. همچنین این فناوری می‌تواند برای ایجاد آثار ادبی جدید مانند تولید شعر و داستان و نیز وبلاگ نویسی، فیلمنامه نویسی و... نیز مورد استفاده قرار گیرد. این امر از جهتی می‌تواند به غنای ادبیات کمک کند.

### پیدایش متن‌های ادبی نوشته‌شده توسط هوش مصنوعی

براساس اطلاعات مندرج در وبسایت [analyticsvidhya.com](http://analyticsvidhya.com) بعد از بروز پیشرفت‌های چشم‌گیر در یادگیری عمیق، برنامه‌ریزی عصبی-زبانی (NLP) و شبکه‌های عصبی زمینه‌ی تولید مدل‌های پیشرفته‌تر هوش مصنوعی فراهم شد و به این ترتیب نقطه‌ی عطف تولید متن توسط AI فرا رسید. مدل‌های ذکر شده قادر به آنالیز متن‌های گسترده، درک موضوع و نوشتن متن و شعرهایی مثل انسان هستند. مطالعه‌ی متن‌های تولید شده توسط هوش مصنوعی باعث مطرح شدن سوالات جدی در بین عموم محققان، خوانندگان و نویسندگان شد.

فروشگاه آمازون ۲۰۰ کتاب در وبسایت خود ارائه کرده که همه آن‌ها به وسیله هوش مصنوعی یا همان Chat GPT نوشته شده یا اینکه در نوشتن آن دخیل بوده است. در حوزه ادبیات در سال ۲۰۱۶ در یکی از کشورهای پیش‌تاز حوزه فناوری یعنی ژاپن رمان کوتاهی که توسط این فناوری نوشته شده بود توانست جایزه ادبیات علمی و تخیلی را از آن خود کند. در این کشور برای نخستین بار در یک جشنواره ادبی شرکت‌کننده‌های غیر انسانی نیز حضور داشتند که از بین ۱۴۵۰ رمان ارسالی به سامانه این جشنواره، ۱۱ نمونه در نتیجه همکاری انسان و هوش مصنوعی نوشته شده بودند. در هیچ کدام از چهار مرحله داوری اعلام نشد که کدام داستان به وسیله انسان و کدام توسط هوش مصنوعی نوشته شده‌است. رمان نوشته هوش مصنوعی با اینکه از مرحله نخست عبور کرد، اما نتوانست در رقابت باقی بماند، چراکه داوران، شخصیت‌پردازی داستان را ناکافی و ضعیف دانستند و اعلام کردند که شخصیت‌های رمان پختگی لازم برای درک شدن را نداشته‌اند.



## تأثیرات و مزایا

هوش مصنوعی به عنوان یک فناوری نوظهور در حوزه ادبیات، فرصت‌ها و چالش‌های فراوانی ایجاد کرده است، که ممکن است تأثیر بزرگی بر دستاوردهای ادبی داشته باشد. در زیر به برخی از این تأثیرات مهم می‌پردازیم:

۱. **تولید شعر و داستان توسط هوش مصنوعی:** با پیشرفت تکنولوژی هوش مصنوعی، تولید شعر و داستان توسط این سیستم‌ها ممکن شده است. این تکنولوژی قادر است بر اساس الگوریتم‌های یادگیری عمیق و آموزش داده‌های بزرگ، اشعار و داستان‌هایی با زبان و سبک یک نویسنده معروف تولید کند.

۲. **تجزیه و تحلیل ادبی و تفسیر موضوعات:** هوش مصنوعی می‌تواند به عنوان یک ابزار بسیار قدرتمند برای تجزیه و تحلیل ادبیات عمل کند. با به کارگیری الگوریتم‌های یادگیری ماشینی و پردازش زبان طبیعی، می‌توان اشعار، رمان‌ها و مجموعه داستان‌ها را به نحوی تحلیل نمود که روان‌شناسی و تفسیر موضوعات در آثار ادبی را بررسی و تبیین نماید.

۳. **ترجمه هوشمند:** الگوریتم‌های هوشمند هوش مصنوعی با استفاده از یادگیری ماشینی و مدل‌های زبانی، قادرند به ترجمه دقیق و روان از آثار ادبی هر کشوری به زبان‌های دیگر بپردازند. این تکنولوژی می‌تواند به برقراری ارتباط فرهنگی و ادبی بین ملت‌ها کمک کرده و آثار ادبی کشورهای مختلف را به دیگر زبان‌ها ارائه نماید.

۴. **پشتیبانی از نویسندگان و تحقیقات ادبی:** هوش مصنوعی می‌تواند به عنوان یک ابزار پشتیبانی برای نویسندگان و پژوهشگران ادبی عمل کند. این فناوری قادر است به صورت سریع و دقیق اطلاعات ادبی و آثار مرتبط را ارائه دهد و به نویسندگان در فرایند پژوهش و خلق آثار کمک کند.

۵. **بهینه‌سازی فرآیند خلاقیت:** با بهره‌گیری از هوش مصنوعی، نویسندگان و شاعران می‌توانند در فرآیند خلاقیت خود بهبود ایجاد کنند. و از الگوریتم‌هایی مانند تولید خودکار متن، چک کردن گرامر و املاء و همچنین توصیه به نویسنده‌ها برای بهبود محتوا استفاده کنند.

به طور کلی هوش مصنوعی به عنوان یک فناوری نوظهور، تأثیر قابل توجهی بر ادبیات داشته‌است. با توانایی‌های هوش مصنوعی در تولید اشعار و داستان‌ها، تفسیر و تحلیل ادبی، ترجمه هوشمند و بهینه‌سازی فرآیند خلاقیت، این فناوری به طور گسترده‌ای در خلق و توسعه آثار ادبی مورد استفاده قرار می‌گیرد. با ادامه پیشرفت هوش مصنوعی، انتظار می‌رود که تأثیرات آن بر ادبیات جهان همچنان افزایش یابد و روش‌های نوینی برای خلق آثار ادبی جدید و همچنین تفهیم عمیق‌تر آثار مترجمان را فراهم سازد.

## آینده هوش مصنوعی و ادبیات

با پیشرفت فناوری، انتظار می‌رود که نقش هوش مصنوعی در ادبیات پررنگ‌تر شود. از تحلیل متون گرفته تا تولید کتاب‌های جدید، این فناوری می‌تواند به عنوان یک ابزار خلاقانه در خدمت نویسندگان و خوانندگان باشد. اما با تمرکز بر احتمال قوی استفاده از داده‌های اشتباه و ناصحیح توسط این تکنولوژی در آثار منتشر شده، می‌توان آینده متون را در این چرخه، فاجعه بار تلقی کرد. کتاب‌های نوشته‌شده با هوش مصنوعی در آمازون فقط بخشی از محتوایی تولیدشده با این فناوری است و اکنون در سرتاسر اینترنت شاهد منابع مشکوکی هستیم که همگی از فناوری مذکور بهره می‌برند. علاوه بر این شرایط کنونی می‌تواند وخیم‌تر شود، زیرا امکان دارد ابزارهای هوش مصنوعی تولیدکننده‌ی متن، محتوای قبلی ایجادشده با این فناوری را برای ساخت متن جدید مورد استفاده قرار دهند و تکرار این حلقه فاجعه‌بار خواهد بود. کریس کاول، توسعه‌دهنده‌ی نرم‌افزار مستقر در پورتلند که ابزارهای هوش مصنوعی از محتوای یکی از کتاب‌های او استفاده کرده‌اند، می‌گوید: «دانستن اینکه محتوایی که

می‌نویسم به ناچار وارد سیستم هوش مصنوعی می‌شود و رقابت بیشتری ایجاد می‌کند، اصلاً جالب نیست». آنچه از الگوریتم‌های هوش مصنوعی بیرون می‌آید منجر به سردرگمی انبوه می‌شود. مارگارت میچل، دانشمند ارشد اخلاق در استارت‌آپ Hugging Face می‌گوید: «مسئله اصلی از دست دادن مسیر حقیقت است. هوش مصنوعی می‌تواند به راحتی محتوا تولید کند؛ اما چگونه می‌توان واقعی بودن آن را ردیابی کرد». بنابراین حفظ تعادل میان فناوری و خلاقیت انسانی و جلوگیری از بروز اتفاقات فاجعه بار، نیازمند قوانینی روشن و اخلاق‌مدار است.

## چالش‌ها

در کنار مزایای هوش مصنوعی، برخی چالش‌ها نیز پیش روی استفاده از این فناوری در ادبیات وجود دارد. برخی از آن‌ها عبارتند از:

۱. **محدودیت‌های داده‌های آموزشی:** هوش مصنوعی برای عملکرد صحیح به داده‌های آموزشی زیادی نیاز دارد. در مورد ادبیات، دسترسی به این داده‌ها می‌تواند چالش برانگیز باشد. به عنوان مثال، بسیاری از آثار ادبی کلاسیک به صورت دستی نوشته شده‌اند و دسترسی به آنها دشوار است.
  ۲. **عدم درک کامل زبان و ادبیات:** هوش مصنوعی هنوز به طور کامل زبان و ادبیات را درک نمی‌کند. این امر می‌تواند منجر به تولید آثار ادبی کم‌ارزش یا نادرست شود.
  ۳. **ایجاد چرخه اطلاعات نادرست:** پایگاه داده‌های هوش مصنوعی هنوز به طور گسترده به تمامی متون علمی همه اعصار دسترسی نداشته و همین امر و عوامل دیگر باعث ارائه اطلاعات و داده‌های ناصحیح در متون می‌شود و به دلیل اینکه این تکنولوژی در هر بار تولید، از همه آثار در دسترس خود از جمله آثار ساخته شده توسط خود نیز استفاده می‌کند و می‌تواند به داده‌های نادرست پیشین خود ارجاع دهد، سبب به وجود آمدن چرخه‌ای باطل از اطلاعات ناصحیح و در نهایت بی اعتباری علوم خواهد شد.
  ۴. **اخلاق استفاده از هوش مصنوعی:** استفاده از هوش مصنوعی برای تولید آثار ادبی می‌تواند موجب مشکلات اخلاقی شود. به عنوان مثال، استفاده از این فناوری ممکن است منجر به سرقت ادبی یا کاهش اهمیت خلاقیت انسانی شود.
- در این خصوص برخی از صاحب نظران معتقدند که استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند بر کیفیت آثار ادبی تأثیر منفی بگذارد. این امر به این دلیل است که ممکن است نتواند همان حس خلاقیت و نوآوری را که در آثار ادبی انسانی وجود دارد، ایجاد کند. برخی از منتقدان نیز معتقدند که استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند ماهیت ادبیات را تغییر دهد. این امر به این دلیل است که هوش مصنوعی می‌تواند به نویسندگان کمک کند تا آثاری تولید کنند که به شکل سنتی ادبیات محسوب نمی‌شوند (Golan&Reuven, 2018).

## راهکارها

برای حل چالش‌های پیش روی هوش مصنوعی در ادبیات، اقدامات زیر می‌تواند انجام شود:

- **افزایش دسترسی به داده‌های آموزشی:** دولت‌ها و نهادهای فرهنگی می‌توانند برای افزایش دسترسی به داده‌های آموزشی ادبیات اقدام کنند. این امر می‌تواند با دیجیتالی‌سازی آثار ادبی و ایجاد پایگاه‌های داده‌ای آنلاین انجام شود.



- **تقویت تحقیقات در مورد هوش مصنوعی و ادبیات:** محققان می‌توانند برای بهبود درک هوش مصنوعی از زبان و ادبیات، تحقیقات بیشتری انجام دهند. این امر می‌تواند منجر به اصلاح پایگاه‌های داده‌ای این فناوری و به تبع آن تولید آثار ادبی با کیفیت بالاتر توسط هوش مصنوعی شود.
- **ایجاد چارچوب‌های اخلاقی:** دولت‌ها و نهادهای فرهنگی می‌توانند برای ایجاد چارچوب‌های اخلاقی برای استفاده از هوش مصنوعی در ادبیات اقدام کنند که بتوانند به جلوگیری از استفاده نادرست از این فناوری کمک کنند.

## نتیجه‌گیری

ظهور هوش مصنوعی، پتانسیل زیادی برای بهبود زندگی انسان‌ها در زمینه‌های مختلف دارد که می‌تواند به انسان‌ها کمک کند تا مشکلات پیچیده موجود در حوزه‌های مختلف را بررسی و تحلیل کنند، بهره‌وری و کارایی را افزایش دهند و کیفیت زندگی را بهبود بخشند. هوش مصنوعی همچنین می‌تواند برای کاربردهای مختلفی در ادبیات استفاده شود. از جمله؛ تولید متن، تحلیل متن، ترجمه متن و آموزش نویسندگی. البته، ظهور هوش مصنوعی چالش‌هایی نیز به همراه دارد. مهم است که از این فناوری به طور مسئولانه استفاده شود تا خطرات احتمالی آن، مانند تبعیض و سوء استفاده از آثار دیگران و یا پایین آمدن کیفیت و خلاقیت در متون و تولید آثار بی ارزش، به حداقل برسد. با این حال، در مجموع، ظهور هوش مصنوعی می‌تواند یک فرصت برای بشریت باشد که به انسان‌ها کمک کند تا زندگی بهتری داشته باشند و آینده‌ای پایدارتر بسازند.

به طور کلی، استفاده از هوش مصنوعی نیازمند بررسی دقیق و سنجیده از مزایا و معایب آن است. همچنین، برنامه‌ریزی و نظارت مناسب از سوی انسان‌ها بر روی عملکرد هوش مصنوعی می‌تواند مزایا و منابع آن را به حداکثر برساند و معایب را به حداقل کاهش دهد. با این حال، مهم است که به یاد داشته باشیم که هوش مصنوعی یک ابزار است. این ابزار می‌تواند برای اهداف خوب یا بد استفاده شود. مهم است که از این فناوری به شکلی مسئولانه و اخلاقی استفاده کنیم.



## منابع

حاجی‌وند، امین و همکاران، ۱۴۰۲، تاریخچه مختصری از هوش مصنوعی: گذشته، حال و آینده هوش مصنوعی، فصلنامه تمدن حقوقی، دوره ۶، شماره ۱۸، صص ۷۳-۹۰.

زرین‌کوب، عبدالحسین، ۱۳۷۴، آشنایی با نقد ادبی، تهران: انتشارات سخن.

هراری، یووال نوح، ۱۳۹۷، ۲۱ درس برای قرن بیست و یکم، ترجمه سودابه قیصری، تهران: انتشارات پارسه.

- McCarthy, J. (1957). *Programs with common sense*. In *Proceedings of the Symposium on the Mechanization of Thought Processes*, National Physical Laboratory, Teddington, England, 103-128.
- Harari, Y. N. (2018). *Lessons for the 21st Century*
- Russell, S. J., & Norvig, P. (2003). *Artificial intelligence: A modern approach* (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Poole, D., Mackworth, A., & Goebel, R. (1998). *Computational intelligence: A logical approach*. New York: Oxford University Press.
- Mitchell, T. M. (1997). *Machine learning*. New York: McGraw-Hill.
- Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, dangers, strategies*. Oxford: Oxford University Press.
- Russell, S. J., & Norvig, P. (2010). *Artificial intelligence: A modern approach* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- <https://www.analyticsvidhya.com>
- <https://bookland.ir/blog/news/219/%D8%AA%D8%A7%D8%AB%DB%8C%D8%B1-%D9%87%D9%88%D8%B4-%D9%85%D8%B5%D9%86%D9%88%D8%B9%DB%8C-%D8%A8%D8%B1-%D9%87%D9%86%D8%B1%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D8%A7%D8%AF%D8%A8%DB%8C/>



## Exploring the impact of artificial intelligence on literature: challenges and opportunities

**Seyedeh Fatemeh Samarghandi**

Master's student in Persian Language and Literature, University of Guilan

**Firooz Fazeli**

Associate Professor of Persian Language and Literature, University of Guilan

### Abstract

Since ancient times, mankind has turned to building and improving technology to solve many problems. The relationship between mankind and technology is one of the prominent phenomena in modern societies that has developed greatly over the past few decades. Technology generally refers to the tools, technologies, and methods that mankind can use to solve their problems and improve their goals. Over time, these connections and the increasing advancement of science have led to the production of many technological tools to make human life easier, which are present in our daily lives in a wide range of dimensions and have numerous negative and positive effects on today's societies and future generations of mankind. One of these tools that has emerged as a new window in science in recent years is artificial intelligence, which is defined as the ability of a system to correctly process external data, learn from the same data, and use that knowledge through adaptation and flexibility to achieve specific goals and tasks. Artificial intelligence has entered all scientific and research fields, even art and literature, in a short period of time and is constantly developing and evolving. These advances have been influential in various fields, especially literature and linguistics, in a new form as readable artificial intelligence. In this article, we will examine the effects of this technology on literature and the disadvantages and advantages of using it, as well as its challenges and solutions, using a descriptive-analytical method.

### Keywords:

Artificial intelligence, literature, literary innovation, literary genre, digital literature